

ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ

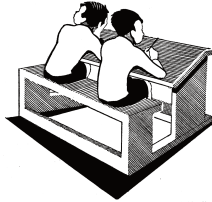
Κυρία, μὲ θυμάστε;

Ἀφηγήματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΙΧΛΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρὶν χτυπήσει τὸ κουδούνι	9
Ἀφηγήματα 1-28	13-89
Ἀποστάγματα	91
Σημειώσεις	99

Πρὶν χτυπήσει τὸ κουδούνι

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ, στὸ λεωφορεῖο, στὸ σινεμά, σὲ κάποιο θέατρο μόλις ἔχει τελειώσει, σὲ καλοκαιρινὲς συναυλίες· ὅπουδῆποτε μπορεῖ νὰ συμβεῖ. Κοίταγμα ἀκίνητο στὰ μάτια, μειδίαμα, δισταγμός (συνέπεια ἴσως ἑλαφρᾶς ἀμφιβολίας), σταμάτημα ἢ πλησίασμα.

— Κυρία, μὲ θυμάστε;

Ἀνιχνευτικὴ ματιά, ἀπὸ τὴν πλευρά μου αὐτὴ τὴ φορά, κατέβασμα τοῦ βλέμματος στὸ στόμα, αὐτόματη ἀναδρομὴ στὴ μνήμη, στὸν τόπο, στὸν χρόνο. Εἶσαι ὁ... ἢ... Συνήθως θυμᾶμαι τὸ μικρὸ ὄνομα, ἄλλοτε τὸ ἐπώνυμο (αὐτὸ πιὸ πολὺ στ' ἀγόρια), συχνὰ καὶ τὰ δύο, καμιά φορά τίποτε. Θυμᾶμαι μὲ τὴν πρώτη, ἀπὸ τὰ μάτια ἢ τὸ χαμόγελο. Κάποτε μὲ βοηθᾷ μιὰ ἐπιπλέον πληροφορία ἢ μιὰ λεπτομέρεια. Καὶ τὸ κουβάρι ξετυλίγεται.

Τὰ βλέπω νὰ στέκονται συνεσταλμένα, μὲ τὸ χαμόγελο τῆς ἀμηχανίας ἔτοιμο νὰ σκάσει· περιμένουν νὰ τελειώσω τὸ βιβλίο τῆς ὕλης καὶ νὰ ἀδειάσει ἢ αἴθουσα ἀπὸ τὸ πολύβουο μελίτσι πού σκοτώνεται νὰ βγεῖ στὴν αὐλή. Κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους γυρίζουν τὸ κεφάλι καὶ τοὺς κοιτᾶνε καχύποπτα· πάλι γλείψιμο, σκέφτονται. Μαντεύω ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τὴν αἰτία τῆς ἀναμονῆς: πρόβλημα· οἰκογενειακό, προσωπικό (σχέσεων ἢ, σπανιότερα, ὑπαρξιακό). Ἀκούω, ἔχω μάθει ν' ἀκούω, ἀσκοῦμαι μιὰ ζωὴ νὰ τὸ πετύχω. Τὰ παιδιά αὐτά, τὰ παιδιά μου, μοῦ ἔμαθαν πιὸ πολλὰ ἀπ' ὅσα προσπάθησα νὰ τὰ διδάξω.

Τὰ χρόνια πέρασαν, οἱ παλιοὶ μαθητὲς ἔγιναν δάσκαλοι, γιατροί, ὑδραυλικοί, ἡθοποιοί, διακοσμητὲς καὶ φίλοι, καὶ ἀποφάσισα μιὰ μέρα —μπορεῖ καὶ νύχτα (ἢ νύχτα μοῦ ἦταν πάντα πιὸ προσφιλὴς καὶ γόνιμη)—, ἔτσι σὰν παιχνίδι, νὰ καταγράψω πρόσωπα καὶ στιγμὲς μαθητῶν, νὰ περιγράψω, ἂν γίνεταί, ψυχρὲς ἐφηβικὲς. Δὲν θὰ ἤθελα νὰ διαβαστοῦν σὰν «μαργαριτάρια» οὔτε σὰν ἀνέκδοτα οὔτε σὰν ἀναμνήσεις ἐνὸς συνταξιούχου τῆς ἔδρας καὶ τοῦ θρανίου. Εἶναι χνάρια πάνω στὰ ὁποῖα περπάτησε ἓνας ἄνθρωπος καὶ διαμόρφωσε τὸν μικρόκοσμο τῆς προσωπικῆς του βιοφιλοσοφίας. Εἶναι μνήμη παιδαγωγικὴ ἢ, ἴσως, καὶ μνή-

μη παιδαγωγός. Οί τίτλοι τῶν κειμένων (πού θά μποροῦσαν νά ἔχουν καί τή θέση ἐπιμυθίων) καθῶς καί τὰ καταληκτικά «Ἀποστάγματα» σηματοδοτοῦν ἐν μέρει αὐτήν τήν πορεία. Τά γεγονότα εἶναι ὅλα πραγματικά, τὰ ὀνόματα καί τοὺς τόπους ἔχω λίγο παραλλάξει. Ἡ ἀπόφαση νά κοινοποιήσω «τῆς ζωῆς μου τὰ ἀνακρινώσιμα», πού ἔλεγε ὁ Κίτσος Μακρῆς, ὑποστηρίχθηκε σθεναρῶς ἀπὸ ἓναν στίχο τοῦ Τάσου Λειβαδίτη πού ξαναδιάβασα πρόσφατα: «Ἀκόμα κι ἡ ζωὴ μου ἀποκτᾶ σημασία, ὅταν τὴ διηγῶμαι σὲ κάποιον».

Μ. Σ.

1.

«Ὁ κόσμος ἦταν εὐκόλος· ἕνας ἀπλὸς
παλμός»

Ο ΘΑΝΑΣΗΣ Ο ΣΤΑΡΑΣ, Βενιαμίν μιᾶς πολυμε-
λοῦς οἰκογένειας, πάντα μὲς στὴν καλὴ χαρὰ.
Μὲ ἀντικειμενικὰ κριτήρια, ὁ χειρότερος μαθητῆς
τῆς τάξης. Μὲ ὑποκειμενικά, καὶ λοιπὸν τί ἔγινε;
Δὲν ἔγραφε ποτὲ περισσότερο ἀπὸ 5 (μὲ ἄριστα,
ὡς γνωστόν, τὸ 20) καὶ στὸν ἀπολογισμὸ τοῦ πρώ-
του τριμήνου ἐπὶ συνόλου δώδεκα μαθημάτων εἶχε
πάνω ἀπὸ τὴ βάση μόνο στὰ δύο, γυμναστικὴ καὶ
μουσικὴ!

Μὲ πλησίασε στὴν ἔδρα, ὅπου καθόμουν καὶ ἔδι-
να τοὺς ἐλέγχους στοὺς γονεῖς, καὶ μὲ παρακάλε-
σε νὰ δεῖ τοὺς βαθμούς του. Δὲν μποροῦσα, καὶ δὲν
ἤθελα, νὰ τοῦ ἀρνηθῶ. Ἄρχισε νὰ μετρᾷ τὰ μονο-
ψήφια νούμερα καὶ φτάνοντας στὸ ἕνατο μάθημα
μοῦ εἶπε μὲ ἀφοπλιστικὴ ἀφέλεια: «Δηλαδή μπο-
ρεῖ καὶ νὰ μείνω, κυρία!».

Ὁ Σταρᾶς φοροῦσε ντριλίνα γκρι παντελονά-
κια (θὰ ἔχε δυὸ τρία ἴδια) ποὺ ἔμοιαζαν ψαράδικα·
ὄχι ἀπὸ μόδα, ἀλλὰ γιατί ψήλωνε συνεχῶς καὶ τοῦ
κόνταιναν. Ἀπὸ κάτω ξεχώριζαν δυὸ ἀδύνατα πό-

δια μέ χοντρά δετά παπούτσια, συνήθως λυμένα. Τò κεφάλι ἦταν μεγάλο, πλακέ πίσω καὶ τετράγωνο, αὐτὸ πὸν λέμε ἠπειρώτικο, καὶ τὰ μάτια του δυὸ γελαστὲς καφέ κουμπότρυπες. Ἡ σχέση του με τὰ ἄλλα παιδιὰ, ἀνύπαρκτη. Δὲν ἐνιωθε ὅμως δυστυχία γι' αὐτό. Ἦταν καλὰ με τὸν ἑαυτό του. Ἡ φατσούλα του με γοήτευε, γιὰ τὴν εὐχαρίστηση με τὴν ὁποία ἔδειχνε νὰ ἀπολαμβάνει τὴ ζωὴ καὶ νὰ μιλάει με μονοσύλλαβα ἢ σύντομες καὶ κοφτὲς φράσεις γιὰ τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα του, ἢ γιὰ τὶς καρδιές τους πὸν φέτος εἶχαν πολὺ καρπὸ. Ὅταν ἀνθίζαν τὰ κυκλάμινα καὶ οἱ ἀνεμῶνες, μάζευε μικρὰ ματσάκια, πῆγαινε νωρίτερα τὸ πρωὶ στὸ σχολεῖο καὶ τὰ ἄφηνε πάνω στὴν ἔδρα.

Μιὰ φορὰ στὶς γραπτὲς ἐξετάσεις τὸν ἄκουγα νὰ μουρμουρίζει καὶ ὡς λαγωνικὸ φαντάστηκα ὅτι ζήτηγε βοήθεια ἀπὸ τοὺς παρακαθήμενους.

— Θανάση, μὴ μιλάς στοὺς ἄλλους, σὲ παρακαλῶ.

— Δὲ μιλάω, κυρία, τὰ λέω στὸν ἑαυτό μου γιὰ νὰ τὰ γράψει!

Ὁ Θανάσης, πὸν τελείωσε τελικὰ τὸ γυμνάσιο τῆς δεκαετίας τοῦ '70, εἶναι σήμερα γνωστὸς κτηνοτρόφος στὴν περιοχὴ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας. Γι' αὐτὰ τὰ παιδιὰ πὸν ἔδειχναν ἀδιάφορα γιὰ τὰ γράμματα καὶ ἀνεπίδεκτα μαθήσεως, ἢ φι-

λόλογος Ἀλίκη Βαλάση, μὲ τὶς ἀριστερὲς ἀπόψεις καὶ τὸ ἀνοιχτὸ μυαλό, ἔλεγε ὅτι πρέπει νὰ βοηθήσουμε ὅλοι νὰ τελειώσουν τὸ σχολεῖο, μὲ ὅποιον τρόπο, «καὶ μόνο τὸ πέρασμά τους ἀπὸ ἐδῶ καλὸ τοὺς κάνει», συμπλήρωνε. Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο.